

Prædiken til Bededag

Matt. 7, 7-14

Der udkom en vidunderlig børnebog sidste forår af den tyske forfatter Wolf Erlbruch. Bogen hedder And, Døden og Tulipanen. Det er en filosofisk billedbog for børn og voksne med korte knappe tekster. Der er kun to – tre sætninger pr. side. ”And havde længe haft en underlig fornemmelse”. Ikke sært, for Døden holder sig lige i nærheden af Anden – for en sikkerheds skyld, som den siger. Og Døden følger tæt, men Døden beroliger And. Det er ikke Døden, der sørger for ulykkerne. Det er livet, som er risikabelt. Og det er derfor, at vi holder Bededag. Fordi livet er risikabelt. Vi ender med at dø af det.

En bods- og bededag i påsketiden, der jo ellers er kirkens store glædestid. Det er en lidt sær størrelse, som falder udenfor de øvrige helligdage i kirkeåret. De har deres plads i en fortløbende fortælling fra adventstidens forventning, julens glæde, helligtrekongers jubel, fasten, påskens begivenheder og underet pinsemorgen. Bededag er anderledes. Den falder udenfor på flere måder.

I denne tid mellem påske og pinse, hvor vi ellers henter vore prædikentekster til søndagens gudstjenester fra Johannesevangeliet, og hvor den gennemgående tone er Guds barmhjertighed, så har vi til Bededag

tekster fra Matthæusevangeliet om bøn og bod. Det kan synes svært med en bods- og bededag på denne tid af året, hvor alting spirer og er i vækst og giver løfter om en herlig høst, men øksen ligger ved træets fod! Vi lever på en lille grøn skorpe, en knivsæg mellem klodens glødende indre og et tomt og iskoldt univers. Der er så meget, der kan true vor klodes eksistens, at det er rent ud sagt forbløffende, at vi er her endnu. Og om årmillioner vil kloden da også passere sidste salgsdag, når solens batteri løber ud. Også vores liv har en udløbsdato – også mit liv kan bryde sammen.

Den grundforventning, de fleste af os lever i, er, at verden grundlæggende er et trygt sted at være for mig og mine. At lidelsen kun rammer naboen. At livet er meningsfyldt, sammenhængende og forudsigeligt. Og at vi til sin tid skal dø, gamle og mætte af dage. Kort sagt, at der er op og ned på det, der sker i verden. Men virkeligheden er, at vi hverken kan kontrollere livet eller fremtiden. Vi er grundlæggende afmægtige og sårbare eksistenser. Der er lidelse i verden, og den rammer tilfældigt, og derfor kan den også ramme mig. Døden kommer ikke kun, når vi er ”mætte af dage”. Og det onde sker

– også i vores liv – og ofte er der ikke nogen fornuftig eller rationel forklaring. Eller som Døden forklarer Anden i børnebogen her, da Anden spørger, hvad Døden mener med, at den holder sig i nærheden – bare for en sikkerheds skyld: ”Ja, hvis nu der skulle ske dig noget. En slem forkølelse, en ulykke – man ved jo aldrig, hvad der kan ske”. ”Og det vil du sørge for nu?” spurgte And. ”Nej, det er livet, der sørger for ulykker, forkølelser og alt det andet, som I ænder kan komme ud for – for eksempel: Ræven. Det ville And slet ikke tænke på. Tanken gav hende gåsehud”.

Samme kuldegys og dødsvished er også baggrunden for den salme, som vi sang før prædikenen. Den er af H.C. Andersen og er ny i salmebogen. Vi ved fra hans dagbogsoptegnelser, at han skrev salmen i juni 1864 under indtryk af den danske hærs nederlag ved Dybbøl. I dagbogsoptegnelsen fra den 20. juni 1864 skriver Andersen: ”Begyndte på en Psalme i den Angst jeg føler”. Nederlaget ved Dybbøl lagde en følelse af mismod over landet, som naturligt nok måtte påvirke en følsom sjæl som H.C. Andersen. Han var periodisk plaget af personlige kriser eller som han kaldte det: ”aandelige Mareridt”, hvor han gjorde sig tanker om døden og skriver han, følte sig ”som en Fugl i Stormen, en Fugl, der ikke kan flyve og dog ikke heelt falde. Herre, Min Gud, forbarm dig”. Salmen har karakter af en personlig bøn, præget af digterens dødsvished, men også af en tillid til, at om ”hele verden falder fra”, så kan han dog ikke falde dybere end i Guds kærlige hænder.

Da salmen blev optaget i den nye salmebog

for fem år siden, manglede man en melodi, og en række danske komponister blev bedt om at komme med forslag. Og blandt de indkomne forslag er Katarina Lewkovitch’ afgjort det bedste. Den er ikke nem, men den er umagen værd. For den tolker på fornem vis, hvad der er H.C. Andersens anliggende i salmen. Nemlig et menneske, som er indkroget i sig selv, spærret inde i sin angst, lukket inde i sine egne cirkler.

Katarina Lewkovitch lader melodien svinge mellem to toner, både i melodiens begyndelse og slutning – melodien står så at sige i stampe. Normalt ville det være en forsyndelse mod gældende regler for god melodiføring, men netop her understreger det salmens indhold.

Det sidste vers indledes med en resignerende erkendelse af dødens uomgængelighed, men det har alligevel en grundklang af tillid til, at når et menneske er glemt eller forladt af alle, så er det dog husket hos Gud. Intet menneskes historie er fortalt til ende, før Gud har talt. H.C. Andersen henviser udtrykkeligt til Fadervor – kirkens ældste bøn: ”Læg Fadervor som duens blad mig på min tunge, gør mig glad!”

Det er også Fadervor, der er baggrunden for dagens evangeliefortælling. Scenen er Bjergprædikenen. I det foregående kapitel af Matthæusevangeliet har Jesus givet vejledning om, hvordan hans disciple skal bede. Ikke som hyklerne, der ynder at vise sig for mennesker ved at lade munden løbe. Vi bønføres ikke af vore mange ord. Nej, bed blot den enkle bøn til din fader, som er i det skjulte. At Guds herredømme i verden må blive virkeligheden for os. Dagens evangeli-

efortælling skal vi derfor forstå som en uddybende kommentar og forklaring til Fadervor. Det skal ikke forstås som et generelt løfte om bønnehørelse. For hvis man beder om helbredelse for sig selv eller sine nærmeste, og det ikke sker? Har man så ikke bedt indtrængende nok eller ikke ærligt nok? Det er farligt at give sådanne løfter. Og det er da heller ikke det, Jesus gør. Løftet om bønnehørelse peger direkte på Fadervor.

Hvis vi forsøger at gøre Gud til middel for vore egne ønsker og kun søger ham på grund af de goder, vi venter af ham og ikke for hans egen skyld, da vanhelliger vi Guds navn og forbryder os mod den første bøn i Fadervor: ”Helliget vorde dit navn”. Og der står jo udtrykkeligt i Fadervors tredje bøn: ”Ske din vilje” – underforstået: Ikke hvad jeg vil, Herre, men hvad du vil, at jeg skal gøre. Enhver med kristennavn har fået denne bøn i dåbsgave. Vi modtager Fadervor i dåben, som vi modtager livet – som en nådegave.

I Gudsforholdet er der altid mindst tre til stede: Gud, næsten og dig. Vejen til Gud går altid gennem din næste. Som der står i Matthæusevangeliets kapitel 25: ”Alt hvad I har gjort imod en af disse mine mindste brødre, har I gjort imod mig”. Og Gud meddeler sig og møder dig i skikkelse af dit medmenneske. Ikke ethvert menneske er vores næste, men ethvert menneske, der trænger til vores hjælp, er det.

Derfor rummer Fadervor også fire bønner, hvor det er vores dagligdag og fælles liv med hinanden, der er i fokus. Når vi beder for os selv, beder vi også for alle andre mennesker. Derfor indskærper dagens tekst den gensidi-

Redaktion

Sognepræst
Margrethe Dahlerup Koch
Høbrovej 3
6980 Tim
mdk@km.dk

Sognepræst
Søren Jensen
Byløkken 27
8240 Risskov
sjen@km.dk

Søndagslæsning
udkommer hver uge på
www.grundtvig.dk
– hvor man også
kan tilmelde sig
elektronisk nyhedsbrev
om Søndagslæsning

Grundtvigsk Forum
Farvergade 27
1463 København K
Telefon 3373 2800
vartov@vartov.dk

ge forpligtigelse med den positive formulering i den gyldne regel: ”Alt, hvad I vil, at mennesker skal gøre mod jer, det skal I også gøre mod dem”.

For til vores daglige liv med andre mennesker hører også svigt og skyld. Derfor beder vi Gud om tilgivelse og vedkender os samtidig, at også vore medmennesker har behov for tilgivelse: ”forlad os vor skyld, som også vi forlader vore skyldnere”.

Meningen med Fadervor er ikke, at den som beder, nødvendigvis behøver at udtrykke sig med netop disse ord, men der er i Fadervor givet et billede på, hvordan vi skal bede: For det første skal vi, som Luther siger, bede i tillid - som kære børn til deres fader. For det andet skal vi først bede om Guds rige – ”søg først Guds rige og hans retfærdighed, så skal alt det andet (mad, drikke og tøj på kroppen) gives jer i tilgift”. Og for det tredje skal vi bede i bevidstheden om solidaritet med andre – ikke ”mig og mit”, men ”os og vort”. Kan man ikke huske andre bønner, så har Fadervor altid gyldighed.

Men vi kan også bruge Fadervor som en grundmelodi, over hvilken vi improviserer vor egen personligt formulerede bøn efter hvad evne, vi nu måtte være udstyret med. Bønnen er en pause – en cæsur i livet – en vejtrækning. Det hele står lige stille et øjeblik. Det er ligesom en cæsur i musikken. Et øjeblik af intens tavshed. Det er ikke tomhed – tværtimod – vi har hele livets fylde på vore skuldre. Vi kan et øjeblik stoppe op og besinde os på, at livet er os givet – der er så meget, som vi ikke har magt over – vi er afhængige af Guds nåde.

I mange danske kirker er der gennem de

sidste 10-år blevet opstillet lysglober eller lysfade. Forbilledet er de lysfade, der står i indgangsrummet i alle græske ortodokse kirker, om end vi vistnok har hentet traditionen via Sverige. At tænde et lys er i sig selv en lille andagt. Vi tænder en levende flamme – ikke et stort spruttende bål, der har magt til destruktionsen, men et lille lys – et stille håb – en tanke – en bøn:

I mig er der mørke, men hos dig er der lys.

Jeg er alene, men du forlader mig ikke.

Jeg er modløs; men hos dig er der hjælp.

Jeg er urolig, men hos dig er der fred.

I mig er der bitterhed, men hos dig er der tålmodighed.

Dine veje forstår jeg ikke, men du kender den rette vej for mig.

Bonhoeffer 1944.

Amen.

Hans Havelund

Lysabild og Kegnæs sogne

Salmer:

496, 502, 652, 598